

ВІД ЗАБОРОН ДО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ: ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ ПОЛІТИКА НАУКОВИХ ВИДАВНИЦТВ ЩОДО ШІ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Еллі Джендл «Ми ставимо неправильне запитання про ШІ в дослідженнях».

У ній керівниця політики щодо журналів видавничої групи Springer Nature пропонує змістити увагу з питання, чи використовувався штучний інтелект під час дослідження або підготовки публікації, на те, як саме його застосовували, які ризики це створює та чи забезпечено належний людський контроль. На думку авторки, підходи, побудовані переважно на переліках дозволених і заборонених інструментів, швидко застарівають по мірі розвитку технологій. ШІ вже використовують для пошуку наукової літератури, аналізу даних, написання програмного коду, підготовки й редагування текстів. Проте різні способи його застосування мають різний рівень ризику. Допомога з перекладом, упорядкуванням інформації або читабельністю тексту не тотожна використанню ШІ для формування наукових інтерпретацій, оцінок чи рішень, які безпосередньо впливають на зміст дослідження. Відповідно, відрізнятися мають і заходи контролю.

Однією з перешкод для відповідального використання технологій Джендл називає небажання дослідників повідомляти про застосування ШІ. Частина науковців побоюється, що таке розкриття інформації саме по собі викличе сумніви в якості їхньої роботи; інші не розуміють, коли й наскільки докладно потрібно декларувати використання ШІ-інструментів. У результаті суттєвий вплив штучного інтелекту на дослідницький процес може залишатися поза належною перевіркою. Автор наголошує на кількох основних принципах: відповідальності, прозорості, конфіденційності, редакційній незалежності та науковому судженні. Дослідники мають відповідати за точність і доброчесність своїх робіт, а редактори – за ухвалені редакційні рішення. Передавати цю відповідальність системам ШІ не можна. Водночас декларування використання технологій не повинно автоматично сприйматися як ознака порушення. Важливою умовою є узгодженість вимог до ШІ на різних етапах дослідницького процесу – від планування проєкту й подання заявки на фінансування до інституційної перевірки та публікації результатів. Якщо університети, фінансові установи, дослідники й видавці застосовуватимуть несумісні правила, науковцям буде складніше відкрито повідомляти про використання технологій і розуміти наслідки такого розкриття. Отже, неприйнятним є як безумовний дозвіл на використання ШІ, так і відмова від оцінювання конкретних ризиків його застосування. Необхідне прозоре декларування використання ШІ та збереження людської відповідальності. Для наукового видавництва ключовим стає не сам факт застосування цієї технології, а те, чи не підриває її використання достовірність дослідження, конфіденційність і незалежність наукового судження.

Детальніше:

<https://www.timeshighereducation.com/opinion/were-asking-wrong-question-about-ai-research>

Фото: pixabay.com

#НРАТ_Усі_новини #НРАТ_Науковцям_новини #НРАТ_Освітянам_новини
#НРАТ_ШтучнийІнтелект #НРАТ_TimesHigherEducation

2026-10-23

Інформація з офіційного вебпорталу Національного репозитарію академічних текстів